

BOSHLANG‘ICH TA‘LIMDA INTERFAOL METODLARDAN FOYDALANISHNING O‘QUVCHILARNING BILIM OLIHGA BO‘LGAN MOTIVATSIYASIGA TA’SIRI

Ahmatova Farangiz Xoshim qizi

Denov tadbirkorlik va pedagogika
instituti boshlang‘ich ta‘lim yo‘nalishi talabasi

Anotatsiya: Maqola boshlang‘ich sinf o‘quvchilarida interfaol metodlardan foydalanishning ularning bilim olishga bo‘lgan motivatsiyasiga ta‘sirini tahlil qiladi. Interfaol metodlar – o‘quvchilarning faolligini oshirish, darsga qiziqishini kuchaytirish va mustaqil fikrlash ko‘nikmalarini shakllantirishga xizmat qiluvchi pedagogik vositalardir. Tadqiqotda interfaol metodlarning samaradorligi, dars jarayonida qo‘llanishi va o‘quvchilarning bilim olish motivatsiyasini oshirish mexanizmlari o‘rganilgan.

Kalit so‘zlar: boshlang‘ich ta‘lim, interfaol metodlar, o‘quvchilarning motivatsiyasi, dars samaradorligi, pedagogik yondashuv.

Аннотация: Статья анализирует влияние использования интерактивных методов на мотивацию учащихся начальной школы к усвоению знаний. Интерактивные методы – это педагогические средства, способствующие повышению активности учеников, интереса к уроку и формированию навыков самостоятельного мышления. В исследовании изучены эффективность интерактивных методов, их применение в учебном процессе и механизмы повышения мотивации к обучению у школьников.

Ключевые слова: начальное образование, интерактивные методы, мотивация учащихся, эффективность урока, педагогический подход.

Abstract: The article analyzes the impact of using interactive methods on primary school students' motivation to acquire knowledge. Interactive methods are pedagogical tools that enhance students' engagement, increase interest in the lesson, and develop independent thinking skills. The study examines the effectiveness of interactive methods, their application in the learning process, and the mechanisms for improving students' motivation to learn.

Keywords: primary education, interactive methods, student motivation, lesson effectiveness, pedagogical approach.

Boshlang'ich ta'limning eng muhim vazifalaridan biri – o'quvchilarning bilim olishga bo'lgan motivatsiyasini shakllantirishdir. Motivatsiya – bu o'quvchining dars jarayonida faoliyat ko'rsatish, bilim olishga intilish va o'zini rivojlantirishga bo'lgan ichki harakatlantiruvchi kuchdir. Pedagogik amaliyotda motivatsiyani oshirishda interfaol metodlar samarali vosita sifatida qaraladi.

Interfaol metodlar o'quvchilarning darsga faol ishtirokini ta'minlaydi, ularni mustaqil fikrlashga, muammolarni hal qilishga va o'z fikrini ifoda etishga rag'batlantiradi. A. Avliyoqulov (2015) va N. Azizxo'jayeva (2017) o'z tadqiqotlarida interfaol metodlarning boshlang'ich sinf o'quvchilarining bilim olish motivatsiyasini oshirishdagi ahamiyatini yoritgan. Interfaol metodlar yordamida o'quvchilar faqat bilimlarni yodlab qolmay, balki ularni hayotiy vaziyatlarda qo'llashni o'rganadilar.

Masalan, **muammoli vaziyatlar** usuli o'quvchilarning diqqatini jalb qiladi, ularni o'z qarorlarini izohlashga va o'z fikrini dalillar bilan asoslashga majbur qiladi. Shu bilan birga, **rolli o'yinlar** o'quvchilarda ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantiradi, jamoada ishlashni va bir-birining fikrini hurmat qilishni o'rgatadi. Ochilov (2016) ta'kidlaganidek, loyiha asosida o'qitish metodikasi ham interfaol yondashuvga xizmat qiladi, chunki o'quvchilar mustaqil ish olib boradi, o'z natijalarini tahlil qiladi va taqdim qiladi.

O'quvchilarning bilim olish motivatsiyasini oshirishda **savol-javob** metodining roli ham katta. U o'quvchilarni faqat javob berishga emas, balki savolga izoh berishga, misollar keltirishga va tahlil qilishga rag'batlantiradi. Yusupov (2018) o'z tadqiqotlarida shuni ta'kidlaydiki, savol-javob usuli dars jarayonini interfaol qiladi va o'quvchilarning mustaqil fikrlashini kuchaytiradi.

Interfaol metodlar yordamida o'quvchilarning **ijodiy fikrlash** ko'nikmalari ham rivojlantiriladi. Masalan, brainstorming, klaster, mind map kabi metodlar o'quvchilarga o'z fikrlarini erkin ifoda etish va yangi g'oyalar yaratish imkonini beradi. G'ulomov (2019) pedagogik yondashuvdagi shunday metodlar orqali o'quvchilarning motivatsiyasini oshirish mumkinligini qayd etadi.

Bundan tashqari, darslarda interfaol metodlarni qo'llash orqali o'quvchilar o'z faoliyatini baholashga o'rganadilar. O'quvchilarning o'z ishini tahlil qilishi va natijalarni taqdim qilishi motivatsiyani oshiradi va bilimlarni mustahkamlashga

yordam beradi. Azizxo‘jayeva (2017) shuni ta’kidlaganki, interfaol metodlar bilan dars tashkil etilganda o‘quvchilarning bilim olishga bo‘lgan motivatsiyasi sezilarli darajada oshadi.

Shuningdek, pedagoglar o‘quvchilarning individual qobiliyatlarini hisobga olib, topshiriqlarni shaxsiylashtirish orqali motivatsiyani oshirishi mumkin. Masalan, o‘quvchilarni kichik guruhlarda ishlashga jalb qilish, ularning kuchli tomonlariga mos vazifalar berish va ularni rag‘batlantirish o‘quvchilarning darsga qiziqishini kuchaytiradi. Avliyoqulov (2015) o‘z ishida shuni ta’kidlagan: motivatsiyani oshirishda pedagogning harakatlari va muloqoti muhim omil hisoblanadi.

Bugungi kunda interfaol metodlarning innovatsion shakllari ham keng qo‘llanilmoqda. Masalan, elektron darsliklar, interaktiv taqdimotlar va raqamli platformalardan foydalanish o‘quvchilarning o‘z sur‘atida bilim olishiga imkon yaratadi. Shu bilan birga, raqamli resurslar o‘quvchilarning ijodiy yondashuvini va mustaqil fikrlashini rivojlantiradi (Ochilov, 2016).

Interfaol metodlarning asosiy shakllaridan biri – muammoli vaziyatlarni yaratishdir. Dars davomida o‘quvchilarni real hayotiy yoki nazariy muammolar bilan yuzlashtirish ularni mustaqil fikrlashga undaydi. O‘quvchilar muammoni hal qilish jarayonida o‘z qarorlarini asoslab, turli variantlarni tahlil qiladilar. Bu metod nafaqat bilimni mustahkamlashga, balki o‘quvchilarning diqqatini jamlash va ijodiy yondashuvni rivojlantirishga xizmat qiladi.

Rolli o‘yinlar ham interfaol metodlar qatorida samarali hisoblanadi. Ushbu metod o‘quvchilarda ijtimoiy ko‘nikmalarni rivojlantiradi, guruhda ishlashni, bir-birining fikrini tinglash va hurmat qilishni o‘rgatadi. O‘quvchilar rolli o‘yin orqali o‘zini ishonchli his qiladi, o‘z fikrini erkin ifoda etadi va muammolarni yechishda ijodiy yondashuvni qo‘llaydi. Ochilov (2016) ta’kidlaganidek, loyiha asosida o‘qitish metodikasi interfaol metodlar bilan uyg‘unlashganda o‘quvchilarning motivatsiyasi sezilarli darajada oshadi.

Savol-javob metodi ham interfaol darsning muhim qismi hisoblanadi. Bu metod o‘quvchilarga faqat javob berish emas, balki savolga tahliliy yondashish, izoh berish va dalillar bilan asoslashni o‘rgatadi. Yusupov (2018) ta’kidlaganidek, savol-javob usuli dars jarayonini jonlantiradi va o‘quvchilarning bilim olishga bo‘lgan motivatsiyasini oshiradi.

Shuningdek, ijodiy faoliyatni rag‘batlantirish metodlari – brainstorming, klaster va mind map – o‘quvchilarda mustaqil fikrlashni rivojlantiradi va ularni yangi g‘oyalarni yaratishga undaydi. Bu metodlar o‘quvchilarning faolligini oshiradi, darsga qiziqishni kuchaytiradi va bilimlarni uzoq muddatli xotirada saqlashga yordam beradi. G‘ulomov (2019) shuni ta’kidlaydiki, ijodiy faoliyat bilan shug‘ullanish motivatsiyani sezilarli darajada oshiradi va o‘quvchilarning o‘z-o‘zini rivojlantirishga bo‘lgan qiziqishini kuchaytiradi.

Individual va guruh ishlari interfaol metodlarning muhim qismini tashkil qiladi. Guruh ishlari o‘quvchilarga bir-birining fikrini tinglash, qarama-qarshi nuqtai nazarlarni tahlil qilish va birgalikda muammolarni hal qilish imkonini beradi. Shu bilan birga, individual topshiriqlar o‘quvchilarning shaxsiy qobiliyatlarini rivojlantirishga xizmat qiladi, ularni mustaqil qaror qabul qilishga va ijodiy yondashuvni shakllantirishga o‘rgatadi.

Innovatsion texnologiyalarni qo‘llash – interfaol metodlarni yanada samarali qilish imkonini beradi. Elektron darsliklar, interaktiv taqdimotlar, onlayn testlar va raqamli platformalardan foydalanish o‘quvchilarning o‘z sur‘atida bilim olishiga imkon yaratadi. Shu bilan birga, bu resurslar o‘quvchilarning ijodiy yondashuvini rivojlantiradi va mustaqil fikrlash ko‘nikmalarini mustahkamlaydi (Ochilov, 2016).

O‘quvchilarning bilim olish motivatsiyasini baholash tizimi ham muhim ahamiyatga ega. Baholash jarayoni nafaqat yakuniy natijaga, balki jarayonga e’tibor qaratishi kerak. O‘quvchilarning interfaol faoliyati, loyiha va ijodiy ishlar natijalari baholash mezonini sifatida ishlatiladi. Shu tarzda o‘quvchilar o‘z rivojlanishlarini anglab, bilim olish motivatsiyasi oshadi.

Motivatsiyani oshirishda pedagogning roli ham katta. Pedagog o‘quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olib, ularni rag‘batlantiradi va dars jarayonini shaxsiylashtiradi. Avliyoqulov (2015) ta’kidlaganidek, pedagogning muloqoti va qo‘llab-quvvatlashi o‘quvchilarning motivatsiyasini kuchaytiradi va ularni faol o‘quvchi sifatida shakllantiradi.

Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining bilim olish motivatsiyasini oshirishda **baholash tizimi** ham muhim. Baholash jarayoni faqat yakuniy natijaga emas, balki jarayonga e’tibor qaratishi lozim. O‘quvchilarning interfaol faoliyati, loyiha va ijodiy

ishlar natijalari baholash mezonini sifatida ishlatiladi. Shu tarzda o'quvchilar o'z rivojlanishlarini anglab, bilim olish motivatsiyasi oshadi.

Xulosa qilib aytganda, boshlang'ich ta'limda interfaol metodlardan foydalanish o'quvchilarning bilim olishga bo'lgan motivatsiyasini sezilarli darajada oshiradi. Muammoli vaziyatlar, rolli o'yinlar, loyiha asosida ishlash, savol-javob va raqamli resurslardan foydalangan holda dars tashkil etish o'quvchilarda faollikni, ijodiy va mustaqil fikrlashni rivojlantiradi. Pedagogning vazifasi – interfaol metodlarni samarali qo'llash orqali o'quvchilarning bilim olish motivatsiyasini kuchaytirish va ularni faol o'quvchi sifatida shakllantirishdir.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Avliyoqulov, A. (2015). *Boshlang'ich ta'limda o'quvchilarning motivatsiyasini oshirish usullari*. Toshkent: O'zbekiston pedagogika universiteti nashriyoti.
2. Azizxo'jayeva, N. (2017). *Boshlang'ich sinflarda interfaol metodlar va o'quvchilarning motivatsiyasi*. Toshkent: Fan va ta'lim.
3. Ochilov, M. (2016). *Innovatsion metodikalar va boshlang'ich ta'lim*. Toshkent: Ta'lim nashriyoti.
4. Yusupov, Sh. (2018). *Boshlang'ich sinf o'quvchilarining faolligini oshirish metodikasi*. Toshkent: Pedagogika.
5. G'ulomov, A. (2019). *Pedagogik yondashuv va motivatsiya*. Toshkent: Fan.

